

nosu žena, ki je bila njegova, pa se mu je o
rekla in se prihranila za drugo. Bilo je zama
da mu je prijateljica Lizbeta podarila otroko
obdolžitev nesposobnosti, ta žalitev njegove
moštva, se je venomer ponavljala in mu je n
polnjevala srce s togoto. Nenadoma ga
močno pretresel mrz, kakor da ga je sprele
tela ledena sapa, in naenkrat je dodal, hot
odvrniti razgovor drugam:

vedno bolj tresel od notranje vznemirjenosti. V dvorani je globoka tišina. Obtoženec tiho ihti.)

Predsednik: Ali Vam ni rekel komisar Jančigaj, da morate z voza?

Ribnikar: Ne spominjam se. Porabil sem vso silo svojega govora, da sem napravil mir. Ponehalo je razgrajanje. Ko sem nehal govoriti, so se začeli ljudje razhajati. In uverjen sem, da bi se bila množica razšla, ko bi se ne bil zgodil tragičen slučaj. Nekaj je zaropotalo in zaslišal se je klic: »Nekdo je vrgel tinto iz Koslerjeve hiše!« Takoj nato so začele pokati šipe. Dobil sem vtisk, da je množica zajela kazino. Tudi jaz sem šel proti kazini. Ko sem prišel tje, so bile šipe že razbite; ljudje so kar silili v šipe. Podil sem ljudi proč, jih zmerjal, lastnoročno sem jih suval stran. Ko sem prišel v »Zvezdo«, je bilo dogodkov konec.

Predsednik: Ali ste kaj videli Lauterja?

Ribnikar: Ne vem, da bi ga bil videl. Ne spominjam se natančno.

Predsednik: Ali so prišli orožniki?

Ribnikar: Da.

Predsednik: Ko so se razšli ljudje, kam ste Vi krenili?

Ribnikar: Dobil sem družbo dr. Zerjaya s soprogo, dr. Lavrenčiča in njegovo sestro. Šel sem s to družbo proti magistratu in proti Vodnikovemu trgu. Nismo pa bili v nobenem stiku z množico; opazovali smo le oddaleč. Ni res, da bi bili pri otroškem vrtcu. Napad na Huthovo hišo se je izvršil od ljudi, ki so pridrveli po Poljanski cesti navzgor. Naš namen je bil iti k »Zlati kapli«. Slišali smo, da so razbijali ljudje še višje gori pri Reiserjevi hiši. Mi smo bili čisto družba zase. Šli smo po drugi strani ceste proti Reiserjevi hiši, po drugi strani zategadelj, da bi nas nihče ne mogel sumiti. Ko smo prišli do Reiserjeve hiše, ni bilo tam žive duše. Potem smo šli naprej po šentpeterski cesti. Prišli smo do Marjinega trga, odkoder so odšli Lavrenčičevi domov. Jaz sem šel z nekaterimi znanci k »Lipi«, od tam domov. Uverjen sem, da se bo dala po pričah dokazati moja nedolžnost, ker sem le pomirjevalno vplival na množico.

Predsednik: A vendar je kamenje padalo na kazino?

Ribnikar: Da, ali ne iz Šelenburgove ulice.

Predsednik: Kdor je zagnal kamen v Koslerjevo hišo, ga je vendar moral sabo imeti.

Ribnikar: Jaz tega nisem mogel vedeti.

Predsednik: Kako da ste začeli govoriti?

Ribnikar: Imel sem skušnje o demonstracijah. Videl sem ogromno socialistično manifestacijo za splošno in enako volilno pravico na Dunaju. Zato sem hotel napraviti manifestacijo mirno. Če bi bil tako sovražen Nemcem, bi bil moral vendar takoj prekiniti zvezo z Lujizo Gliblovo.

Predsednik: Kako ste bili oblečeni?

Ribnikar: Letensko.

Predsednik: Ali ste imeli havelok ali slamnik?

Ribnikar: Haveloka ne, možno da slamnik.

Predsednik: Ljudje pravijo, da ste govorili: »Na Dunaju smo kordon prodrli.«

Ribnikar: Ne, morda sem dejal: Celó na Dunaju ga niso prodrli, pa ga hočete tu predreti.

Predsednik: Eden pravi, da ste rekli: »Slovenci, kdo nam more kaj na naši zemlji? Napreji!«

Ribnikar: Najbrže je tu kdo posamične stavke iz govora iztrgal. Ljudje so imeli vedno veselje mimo kazine demonstrirati. Morda sem dejal: Če boste mirni in dostojni, vas morda policija izlepa spusti skozi.

Predsednik: Kmet, na katerega voz ste stopili, pravi, da je njegovo mnenje, da bi ljudje ne bili vdrli naprej, če bi ne bili Vi govorili.

Ribnikar: Kmet si vsako stvar v mestu drugače predstavlja, kakor je v resnici. Ker je videl v mestu demonstracije, je mislil, to je nekaj izrednega. In tako je morda dobil kmet napačni vtisk od mojega govora.

Predsednik: Jančigaj ste očitali, naj gre v »Union«, da ga oklofuta.

Ribnikar: Ne spominjam se natančno. Če pa mi je dejal, ako ste tu za to, da skrbite za mir, tedaj je gotovo imel vtisk, da sem miril. Za ironično pa se mi je zdelo, da me opozarja k mirjenju, ko sem vendar miril.

Predsednik: Ali Vas ni hotel stražnik aretirati?

Ribnikar: Ne, to je popolnoma izključeno. **Predsednik:** Od preiskave, ki se je pred leti proti Vam ustavila, je bilo po Ljubljani še vedno govorjenje, da ste krivi demonstracij.

Ribnikar: Če bi bil jaz kaj zakrivil, bi bili deželna vlada, državno pravdnštvo in policija že davno zvedeli. Bil sem v komiteju za vzdrževanje reda pri pogrebu Lundra in Adamiča. Ako bi bil jaz udeležen pri izgreduh, bi me vlada gotovo ne bila potrdila za člana komiteja. Seveda se dobe v teku let hudobni ljudje, ki strežejo po političnem življenju človeka. Ker sem pobijal z vso silo klerikalizem in se vrgel na podrobno delo, so me začeli klerikalci preganjati, zlasti deželni odbor. Hoteli so me disciplinirati in so to zahtevali od komisarja Laschana, ker sem kritiziral klerikalno deželno gospodarstvo. Ker pa sem bil v službi vreden, je deželni odbor sprejel, da mi po tej poti ne more do živga. Na obnem zboru »Kmetijske družbe« mi je zabrusil gospod Štefe v obraz: »Danes smo Vas vrgli iz Kmetijske družbe, čez nekaj časa Vas bomo pa še iz magistrata.« Kmalu nato sem zvedel, da nabirajo gradivo proti meni zaradi septembarskih dogodkov. Bil sem miren. Kdo pa je širil te govorice? Nihče drugi kakor »Slovenci« in za njim »Tagespost«. Klerikalno časopisje mi je delalo krivico, kakor jo je delalo poslancu Silbererju.

Dr. Neuperger: To je političen govor, ki ne spada semkaj.

Dr. Novak: Ali ste dejali, po mojem govoru so se pričele šipe pri kazini pobijati, ali da so bile.

Ribnikar: Bile so pobite, sem dejal.

Dr. Neuperger: Dejal je, začele so se pobijati.

Ribnikar: Ne!

Dr. Neuperger: Sem si takoj zapisal!

Dr. Novak: Razložite, kako je bilo.

Ribnikar: Ko so zažvenketale šipe, kordon še ni bil predrt. Ko je prišla množica iz Šelenburgove ulice do kazine, so bile šipe že pobite.

Dr. Novak: Efekt vašega govora je bil trenuten mir, gospod Ribnikar.

Ribnikar: Da!

Priča **Franc Kurent**, mestni stražnik. Tisti večer je bil do tričetrt na devet pred Tonhalle, odtam je šel v Šelenburgovo ulico. Tedaj ni bilo še nič ljudi. Stal je pri Deghengijevi hiši. Kordon 10 do 12 policajev je zaprl Šelenburgovo ulico počez. Ko je prišla množica, smo jo zadržali. Dala se je pomiriti. Zahtevala je pot do kazine. Pripeljal je neki kmet voz, nanj je stopil g. Ribnikar in govoril par minut. Kaj je govoril, se ne vem spominjati razen »Mi smo Slovenci« in »na naši zemlji«. Komisar Jančigaj mu je dejal: »Pojdite z voza, drugače Vas moram aretirati.« Padla je tudi beseda Ptuj, ni pa je rabil gospod Ribnikar. Med govorom je kričnil glas: »Tinto je vrgel!« Drugi glas: »Šipe mu pobijte!« To je bilo ob Sarčevi hiši. Nato je šel Ribnikar do komisarja, naj spusti ljudi do kazine na njegovo odgovornost. Jančigaj je šel vprašat šefa, ki je dovolil par korakov naprej. Ko smo jih hoteli ustaviti, so že šipe pokale, in tedaj jih nisimo mogli več ustaviti. Šipe so pobijali ljudje iz Wolfove ulice; mi smo bili še ponosni, češ pri onem kordonu so jih pobili, pri nas pa ne. Name je napravil Ribnikarjev govor spodbujajoč vtisk, ne pa hujskajoč. Spodbujajoč razumem v tem zmislu, da jih je spodbujal za narodno stvar. Množica pred našim kordonom je gotovo hotela mirno mimo kazine.

Predsednik: Ali se niste bali vsega povedati svojčas?

Priča: Nisem se bal. Bil sem mnenja, da bo že g. Jančigaj povedal, če je g. Ribnikar napravil kaj kaznjivega, ker je jurist.

Predsednik: Kako ste izjavili, ko ste bili zaslišani pri deželnem odboru?

Priča: To kar sedaj!

Predsednik: Tedaj ste dejali, da je Ribnikar hujskal.

Priča: Če je dr. Pegan to zapisal, je zapisal napačno! (Nemir med poslušalci in smeh.)

Ribnikar: G. Jančigaj me je morda pozval, naj grem dol, ker je lahko menil, ko me je videl iz daljave govoriti, da ne govorim pomirjevalno. Da sem Jančigaju jamčil mirno manifestacijo, iz tega je razvidno, kako trdno sem bil uverjen o pomirjevalnosti svojih besed.

Dr. Neuperger (priči): Če Vam je Vaš šef dejal, naj pove vsak, kar ve, zakaj pa niste povedali?

Priča: Smatral sem to predvsem za dolžnost komisarjevo.

Dr. Novak: Kdaj je bil prvi naval na kordon?

Priča: Pred Ribnikarjevim govorom. Ko je Ribnikar govoril je naval odnehal in po Ribnikarjevem govoru tudi ni bilo nobenega nasilnega pritiska.

Dr. Neuperger: Ali je bil Ribnikarjev govor vzrok, da je množica predrila kordon.

Priča: Ne!

Dr. Novak: Torej niso pobijali šip pri kazini ljudje iz Šelenburgove ulice. Ali Vam je znano, kaj je dejala priča Pust Hudaletu.

Priča: Dejala je, če ga boste vsi tako »za-fertajfali« kakor jaz, bo dobil 10 mesecev.

Priča **Ivan Dolinar**, 44 let, užitijski preglednik: Ko je bila množica že zbrana v Šelenburgovi ulici, sem zagledal gospoda Ribnikarja na vzvišenem prostoru. Dejal je: Mi smo Slovenci, kdo nam more braniti tu naprej! Drugačega nisem slišal v hrupu. Prišel je tinitnik, naka so začele žvenketati šipe na Koslerjevi hiši. Po Ribnikarjevem govoru ni bilo nobenega hujšega razburjenja med ljudstvom.

Predsednik: Ali ste slišali, da bi bil Ribnikar dejal: »Kar skozi!«

Priča: Nisem slišal!

Dr. Novak: Ali se Vam je prebral zapisnik in ste ga podpisali, ko ste bili zaslišani pri deželnem odboru.

Priča: Ne! (Smeh v dvorani.)

Na vrsto ima priti priča **Ivan Pust**.

Dr. Novak se protivi zapriseženju. Izpovedba leta 1908. je tako nasprotna sedanjosti, da je priča prvič ali pa drugič govoril neresnico. Leta 1908. je priča trdil, da Ribnikarjev govor ni povzročil razbijanja šip, zdaj pa, da ga je. Razentega je bil tudi gluh. (Pust razburjen protestira, predsednik ga strogo svari.) Pust je fantast, ne govori resnice, rad pretirava. Ribnikarju je sovražen. (Ko se Pust vnovič razburi, ga pazniki tirajo ven. Pust: »Saj mi je vseeno, če izpovem ali pa ne.« Smeh.)

Dr. Neuperger: Priča je res izpovedal leta 1908. neresnico, kar sam priznava. Tedaj se je silno vplivalo na stražnike. Priča naj se zapriseže.

Dr. Novak se vnovič protivi zapriseženju. Sodni dvor sklene, da se prej zaslišita priči **Pristov** in **Hudalet**, ki naj izpovesta o sovraštvu proti Ribnikarju.

Filip Pristov,

33 let, oženjen, črkoslikar. Pust mu je dejal, da se jezi na Ribnikarja in želi, da bi ga dobro zaprl. Priča je v dobrih stikih s Pustom.

Martin Hudalet,

mestni stražnik, pravi, da mu je Pust rekel, da ga je »fejst za-fertajfali« in da bo dobro zaprl. O dogodku v Šelenburgovi ulici pripoveduje: Ko je prišel pred Jančigaja Ribnikar, so bile šipe že pobite. Z Jančigajem je imel Ribnikar majhen nastop.

Dr. Neuperger: Zakaj niste tega povedali pri prvem zaslišanju?

Priča: Smatral sem to za privatno zadevo.

Ivan Pust

se vrne. Jazen je bil na Ribnikarja že od leta 1908.

Sodni dvor sklene, da se Pust zapriseže.

Dr. Novak prijavi ničnost.

Dr. Neuperger še enkrat opozori pričo, naj govori resnico.

Ivan Pust: Stal je v kordonu v Šelenburgovi ulici. Hotel je aretirati Ribnikarja, pa so mu ga iztrgali. Imel je govor. Dejal je: Mi smo Slovenci, bili smo na Dunaju, udeleževali smo se demonstracij, pa nam niso bile nikdar ulice zaprte. Zavpil je »Napreji!« in vihtel klubok. Nato je skočil z voza, in ljudje so predrli kordon. Ribnikarjev govor je napravil nanj vtisk, da je hujskal.

Predsednik: Ribnikar se je Vam iztrgal. Zakaj ga niste ovadili?

Priča: Mislim sem, naj ga starejši stražniki ovadijo, ker sem bil provizoren. Pri zaslišanju o Ribnikarjevi aferi leta 1908. sem govoril za Ribnikarja, ker so dejali, čem boljše bomo govorili za Ribnikarja, tem boljše bo za nas.

Predsednik: Kako da ste se tako debelo lagali takrat?

Priča: Moral sem govoriti, kakor so mi drugi veleli. Bal sem se za službo.

Predsednik: Poštenjaku je poštenje več kakor milijoni!

Predsednik vpraša pričo **Kurenta** in **Dolinarja** ali sta slišali Ribnikarjev klic »Napreji!« Priči zanikata.

Dr. Novak: Kam je mahal Ribnikar s klubkom?

Priča: Proti pošti!

Dr. Novak: Potem pa ni podil ljudi proti kazini! (Smeh.) Kdo Vam je rekel, da boste ob službo, če poveste resnico?

Priča: Ne povem! To je moja stvar!

Dr. Novak: Prosim g. predsednika, da ga vpraša.

Predsednik: Ne vprašam!

Dr. Novak: Zahtevam senatnega sklepa!

Sodni dvor se pridruži predsednikovemu stališču.

Dr. Novak prijavi ničnost.

Razprava se prekine od pol 1. do pol 3.

Popoldanska razprava.

Razprava se nadaljuje ob 3.

Priča Ignac Voje,

19 let, uradnik pri dr. Peganu, Kot študent je bil navzoč pri septembarskih dogodkih. Stal je 15 korakov od kordona. Ribnikar je na vozu govoril v tem zmislu: »Ko smo bili visokošolci na Dunaju, smo predirali kordone, pa bi jih tu ne mogli.« Par minut pozneje je drlo občinstvo proti kazini, potem ko je pretrgalo kordon.

Predsednik: Ali je zavpil Ribnikar »Napreji!«?

Priča: Ne vem!

Predsednik: Kaj je bil zmisel njegovega govora, pomirjenje ali naskok proti kazini?

Priča: Po mojem mnenju je ta, naj bi udrl proti kazini.

Ribnikar oporeka. Priča je bil tedaj star 14 do 15 let, torej ni mogel vsega razumeti.

Ivan Kunovar,

star 41 let, posestnik v Zlečah. Vračal se je z vozom z Gline. Ko je prišel do »Zvezde«, je zaslišal žvižganje. Nekdo je dejal, da bo še pravi hudič nocoj. Na voz je stopil nekdo, ki je navduševal Slovence. Nekdo je potem tega gosnoda dol vlekel. Nastal je nemir. On je krenil s konjem naprej.

Predsednik: Kakšen vtisk ste dobili od govora?

Priča: Mislim sem, saj smo res Slovenci.

Pavel Mašič,

19 let star, učiteljskišnik. Od shoda je krenil v Šelenburgovo ulico. Tam je stopil na voz gospod, ki je govoril, da so že kot akademiki predirali kordone. Kmalu potem je bil predrt policijski kordon.

Predsednik: Kakšen vtisk je na Vas napravil govor?

Priča: Da naj se predre policijski kordon.

Dr. Novak: Ali se dobro spominjate besed o prediranju kordonov na Dunaju?

Priča: Povedal mi jih je Voje z vprašanjem, ali se jih spominjam. Sam bi se jih ne bil spomnil, ko sem pa prenišljeval na podlagi Vojetovega vprašanja, sem se spomnil.

Miha Sitar,

46 let, mestni nadstražnik. Od Ribnikarjevega govora ni slišal nič drugega, kakor nekaj o policiji, kaj, se ne spominja.

Predsednik: Vi ste tudi bili zaslišani pri deželnem odboru?

Priča: Da. Povedal sem ravno to o kordonu, kar tu, a da ni izključeno, da bi Ribnikar ne bil hujskal.

Predsednik: Rekli ste, da Ribnikar nikakor ni miril ljudi.

Priča: Tega nisem rekel.

Fran Jančigaj,

policijski komisar. Ni slišal, kaj je govoril Ribnikar. Ker pa se mu je zdelo govorjenje primerno za pomirjenje, je pozval Ribnikarja, naj zapusti voz, čemur se je čez nekaj časa uklonil. Kordon se je nato polagoma pomaknil nazaj. Ko je prišel kordon do kazine, je vseprek letelo kamenje na kazino. Ne spominja se, da bi mu Ribnikar dejal: »Kaj boš komandiral tu, pojdi v »Union!« — Pust včas pretirava, drugače se mu zdi verodostojen.

Dr. Novak: Če pretirava, ni verodostojen.

Predsednik: Kaj pa Azman?

Priča: Zdi se verodostojen.

Ivan Lauter,

policijski svetnik. Poslal je koncept, in želi, da naj se prebere.

Prebere se koncept.

Predsednik: Kako je služboval?

Priča: Ne morem reči, da nepovoljno. Zdi se, da je včas pretiraval.

Predsednik: Kakšen je Azman?

Priča: Zelo inteligenčen in premeten.

Predsednik: Kaj veste o Ribnikarju?

Priča: Ko je prišel Ribnikar pred kazino,

so se že pobijale šipe. Prosil me je, naj se opusti

zalah na njegovo odgovornost. Vtisk njegovih besed je bil, da bo pomirjevalno vplival.

Predsednik prebere nato Lauterjevo ovadbo o dogodkih na državno pravdnštvo.

Dr. Neuperger: Ali niste imeli z bivšim županom Hribarjem dveh konfliktov zaradi dogodkov?

Priča: Zelo nerad bi o tem govoril, ker je interna zadeva in se hočem ohraniti očitanja, da bi ne bil objektivno postopal.

Dr. Neuperger: Torej ne bom več silil.

Štefan Goričan,

mestni stražnik. Ne spominja se nobene besede o Ribnikarjevem govoru, ki je trajal par minut. Šipe so pokale, ko je kordon še stal.

Predsednik: Ali se vam je pretilo, da izgubite službo, če bi kdo v gotovem zmislu izpovedal?

Priča: Ne spominjam se.

Dr. Neuperger: Naj se prebere java priča, ki trdi, da se je kordon takoj po Ribnikarjevem govoru predril.

Prebere se izjava, v kateri je priča izpovedal, da je dobil iz govora vtisk pozivanja »Napreji proti kazini!«

Predsednik: Prej sem Vas vprašal to. Kaj pravite zdaj?

Priča: Pozival je naprej proti kazini.

Razprava se prekine za par minut.

Jakob Podreberssek,

stražnik. Ko je prišel v »Zvezdo«, so bile šipe pri kazini že razbite.

Jakob Kržan,

stražnik. Stal je v Wolfovi ulici. Od »Zvezde« je slišal glas: »Le napreji! Kazina je že pobita!«

Jernej Babler,

stražnik, je stal v Wolfovi ulici. Izpoveduje enako.

Anton Svirgelj,

stražnik, je stal v Šelenburgovi ulici. Prej so zažvenketale šipe, potem je bil šele kordon predril.

Prebere se izpovedba priče s 14. oktobra 1908, ko je izjavil: Razumel sem od Ribnikarjevega govora le besede: »Policija nas ne pusti naprej, le napreji!« Uspeh govora pa ni bil, da so ljudje predrli zapah.

Anton Kotnik,

stražnik, je bil v Šelenburgovi ulici. Izpoveduje kakor prejšnji.

Ivan Aplenc,

stražnik, je bil poklican s trnovske stražnice na pomoč. Ne izpove nič bistvenega.

Avstus Mehle,

sedmošolec, izpoveduje kakor zadnje priče.

Alojz Kocmur,

solicitator. Bil je blizu Bonača. Govora ni slišal, videl je le mahanje z rokami, kar si je razlagal za hujskanje.

Fran Kocjančič,

stražnik, je bil pri Deghengijevi hiši. Izpoveduje kakor Kotnik.

Matija Vodicej,

stražnik, je slišal, stoječ pri Kastnerju, žvenketanje šip; »Zvezda« je bila polna ljudi. O Pustu izpove, da je bil vreden.

Fran Ježovšek,

stražnik, je stal pri kazinskem vrtu. Ljudje so najbrže pobili šipe iz Šelenburgove ulice. Ko so bile šipe pobite, je Ribnikar miril z rokami.

Lovro Demšar,

mestni policijski detektiv. Ko je prišel voz, je bilo nenadno vse narobe. Ribnikar je govoril in mahal, kakor bi hotel miriti. Ljudje so neprenehoma uhajali skozi zapah. Ribnikar je govoril obrnjen proti pošti. Stražniki so govorili, da je Ribnikar miril.

Ivan Azman,

stražnik, je poveljeval moštvo v Šelenburgovi ulici. Nemožno je bilo ljudi tako zadržati, da bi ne uhajali skozi kordon. Ribnikarjevega govora ni slišal. Množica se po govoru ni vedla prav nič nasilneje kakor prej. Ko so bile šipe že pobite, se je na Jančigajevo povelje pomagoma začel pomikati kordon proti kazini. S pomočjo orožnikov smo potisnili ljudi nazaj. Ribnikarja med temi ljudmi nisem videl.

Predsednik:

Ljubljana in Kranjsko.

— Hlapci klerikalnih zeločev na delu. Dr. Lampe je zahteval glave tistih, ki so se udeležili Aškercevega pogreba, in kranjski Herod je prikal. Kakor čujemo, je deželni šolski svet ukazal vsem šolskim vodstvom, da poizvedujejo po zločincih, ki so spremili značajnega pesnika na zadnji poti, in dr. Lampe se lahko že s salomsko naslado reži, da dobi svoje žrvte v pest. Ali je denunciantstva norost Lampetova obsedla vse člane deželnega šolskega sveta? Ali je ta slavna korporacija, ki nesramno slabo upravlja kranjsko šolstvo, za to, da oskrbuje perversne potrebe pokvarjene duše? Ali je deželni šolski svet kulturna inštanca, ali je inkvizicija, da trpinči mlade ljudi in da stre veliko število mladih eksistence? Ali Lampe ni še nagromadil dovolj blata in dovolj gnoja na pokojnega pesnika; hoče mar šolska oblast določiti temu sramotnemu početju svoj kupček za infamnim preganjanjem mladine, ki ni nič pregrešila? Brigajte se za šolstvo, ki ječi pod vašo zanikarnostjo, zanimajte se za dolžnosti, ki jih pregrešno zanemarjate, ampak roke proč od naših otrok!

— Z železničarskega shoda. V sredo zvečer je bil v salonu pri »Levu« javen železničarski shod, ki se je baval z državno konferenco delavcev avstrijskih drž. železnice na Dunaju. O konferenci je poročal sodr. Kopač, ki je ostro kritiziral izvršeno »regulacijo« in nove delovne rede. Namesto zboljšanja delovnih razmer prinašajo te reforme delavstvu očitno poslabšanje. Pa tudi avtomatiko so reformirali po rakovo: Dočim so doslej rokodelci napredovali na dve leti za 20 vinarjev in nekvalificirani delavci na tri leta za 20 vin., bodo odslej rokodelci napredovali na tri leta za 10 vinarjev. Neprimerno boljša je regulacija na južni železnici, četudi ogromno zaostaja za delavskimi zahtevami. Pravičnejša je in avtomatike se ni lotila. Vzrok je očitven: organizacija južnih železničarjev je neprimerno boljša in močnejša. To spoznanje mora biti državnim železničarjem bodrilo, da se oklene svoje organizacije in da ustvarijo z njo isto moč, ki bo udeleževala njihove opravilne zahteve. Državna konferenca je soglasno sklenila, da odklanja nove delovne rede, dokler se ne izreče o njih osrednji delavski odbor. Nujno potrebno je, da se po vseh večjih krajih vrše informativni shodi, na katerih zavzamejo državni železničarji svoje stališče: prav tako potrebno pa je, da ojačijo železničarji svojo organizacijo in ustvarijo zaslonbo socialno demokratičnim poslancem, ki so edini zaščitniki železničarskih zahtev v dunajskem parlamentu. — Po poročilu se je razvnela živahna razprava in vsi govorniki so najodločnejše zavračali škandalozno regulacijo. K besedi se je oglasil med drugimi tudi g. Trobešek, ki je opravičeval ustanovitve profesionalne organizacije, češ, da so bili v skupni organizaciji interesi rokodelcev preveliko zastopani; pritoževal se je nad postopanjem skupne organizacije, ki je separatizem profesionalistov obsodila in izključila separatiste. Sodr. Kopač je pojasnil, da je bila ustanovitev posebnega društva najhujša škoda za skupno organizacijo in da je bila izključitev popolnoma opravičena in naravna. Ampak ne le za skupno organizacijo, temveč za profesionaliste še prav posebnost zakaj profesionalisti morejo doseči svoje zahteve v združenju in zvezi in ostalim železniškim delavstvom. Predsednik sodr. Udovč je s primernimi besedami zaključil lepo uspeši shod pozivljajoč ob burnem odobravanju železničarje, da se z vso resnobo pripravljajo za boji.

Škotojeltska „Vzajemnost“ ima svojo osebno sejo v nedeljo točno ob pol 10. dopoldne v društvenem lokalu. Vabljeni so tudi vsi člani. Seja je kratka in zelo važna, torej se prosila za obilen obisk.

Državni zbor.

Dunaj, 4. julija.

Zadnje ure! Jutri hočejo gospodje poslanci na vsak način na počitnice, pa se danes dela kakor za stavo. Zakon za zakonom se sklene v naglici, kakor da bi voda gorela, in kdor ne bi poznal te navade ob sklepu vsakega zasedanja, bi se kar čudil, koliko se da opravi v minutah. Ta zbornica, ki je včasih kakor svinec, je ob takih časih kakor živo srebro. Najvnetejši gospodje se jeze, da nočejo socialisti spoštovati teh starodavnih šeg in da se upajo tudi predzadnji dan še govoriti; če bi molčali in bi se o vseh predlogih samo glasovalo, bi se tudi dnevni red jutrsnje seje lahko že danes opravil in gospodje bi prišli še štiriindvajset ur prej na počitnice.

Rešil se je danes cel kupček zakonov, najprej dve mali predlogi, s katerima se priznava zadolžnicam Dalmacije in Slezije značaj pupilarno varnih papirjev. Potem je prišlo dvoje važnih zakonov na vrsto, s katerima se razširja

bolniško in nezgodno zavarovanje na mornarje in morske ribiče.

O nezgodnem zavarovanju je poročal Rybar, o bolniškem Pittoni. Oba zakona sta bila sprejeta.

Bugatto poroča o mednarodni pogodbi o karambolih ladij in o pomoči na morju ter o zakonskem načrtu glede na jamstvo v slučaju nesreče na morju in o pomoči v morski in rudniški nevarnosti. Oba zakona se sprejemata.

Lang poroča o zakonu o regulaciji Donave. Ellenbogen naglašja, da so interesi Dunaja prešlabo zavarovani. V debati govore Grafenauer, ki napada tehnike, potem Friedmann in Denk, končno generalna govornika Kalina in Kuhn. Zakon se sprejme.

Ellenbogen poroča o zakonu, s katerim se imajo ustanoviti inženirske zbornice. Zakon in dve resoluciji se sprejmejo.

Steinwender poroča o pogodbi z Donavsko parobrodno družbo.

Glöckel (soc.) govori proti predlogi, ker ni družba potrebna nikakršne podpore. Govornik ostro kritizira znano postopanje Weißkirchnerja pri nakupu delnic Južnonemške parobrodne družbe. Weißkirchner je zastopal interese delničarjev, ne pa interesov države.

Po kratki debati se sprejme tudi ta načrt. Potem prihaja na vrsto Friedmannov predlog, po katerem se ima zvišanje občinskih in deželnih davek na hišnonajemniški davek odbiti pri odmerjenju te davka.

Posl. Schlegl, Renner in Pongratz pobijajo ta načrt, ki bi dal samo hišnim gospodarjem priliko za zvišanje najemnine. — Večina sprejme kljub temu Friedmannov predlog.

Zakon o rudninski industriji v Příbramu se sprejme brez debate.

Pri določitvi dnevnega reda za jutranjo sejo predlaga dr. Adler, da se uvrsti kot druga točka zakon zoper nalezljive bolezni, ki se že štiri leta zavlačuje. Predlog je bil sprejet s 74 proti 70 glasovom. Večina vladnih strank se je odstranila. Reger je kritiziral postopanje Rusinov, ki so glasovali proti predlogu, vsled česar ga je hotel Petrickij napasti, kar pa so treznejši poslanci preprečili.

Seja se zaključuje ob tri četrt na 9 zvečer. Prihodnja seja jutri ob 11. dopoldne.

Zadnje vesti.

CESAR V IŠLU.

Isi, 5. julija. Včeraj ob pol 2. popoldne se je pripeljal cesar v Isi.

KRAVALI V VODOPRAVNEM ODSEKU.

Dunaj, 5. julija. Vsled obstrukcije Rusinov je prišlo včeraj v odseku za vodne ceste do hudih kravalov. Bratje raznih slovanskih narodov so se iz slovanske vzajemnosti spopadli, da je pokalo. Rusini, Slovenci, Čehi — vse je bilo navskriž. Slovenci so podpirali rusinsko obstrukcijo, predsednik Udržal pa jo je hotel končati s tem, da je vzel Korošcu besedo. Zaradi tega ga je Sušterski oštel, Korošec je metal knjigo in akte okrog sebe, Budžinovski je razbil nekaj tintnikov in podobnih predmetov, končno je Udržal zaključil sejo. Pozneje so se vodila pogajanja z Rusini, ki so se zaključila s tem, da se je Rusinom priznal inkriminacijo njihovega vseučilišča in vodnih cest. Danes pada Udržal na odsekovi seji izjavo v tem zmislu, Rusini pa opuste obstrukcijo. Meritorna razprava se ima izvršiti šele v prihodnjem zasedanju.

SMRT RUDARJEV.

Oberhausen, 4. julija. Do šestih zvečer so dobili 16 mrtvih in 6 teško ranjenih rudarjev. Učinek eksplozije je bil grozen. Posamezne rude rudarjev je vrglo ob stene rovov. Nekateri rudarje so zadušili strupeni plini. Oni rudarji, ki so teško ranjeni, najbrže ne bodo ostali pri življenju.

SESTANEK RUSKEGA CARJA IN NEMŠKEGA CESARJA.

Baltisch-Pork, 5. julija. Včeraj ob pol 10. sta se sestala na morju ruski car Nikolaj in nemški cesar Viljem. Car je pozdravil Viljema na ladij »Hohenzollern« in mu poklonil dragoceno darilo. »Hohenzollern« je obesil rusko zastavo, nemške ladje so pozdravile, ruske odzdravile.

AVTOMOBILSKA NEZGODA.

Bukarešt, 4. julija. Ponoči je zavozil v železniški vlak avtomobil. Tri osebe so mrtve, tri teško ranjene. Med mrtvimi je tudi francoski publicist Pierre Chilot.

ŽELEZNIŠKA NEZGODA.

Corning (Newyork), 5. julija. Na železnici Lakavana je zavozil brzovlak v vlak, ki je sto

na postaji. Zadnja dva vagona sta se prekopila. Večina popotnikov v obeh vagonih je mrtva; mrtvih je baje 30 oseb in 50 ranjenih.

REVOLTA OFICIRJEV.

Liberalna zveza povzročiteljica revolte.
Carigrad, 5. julija. Po avtentičnih poročilih ni nobenega dvoma, da so povzročili gibanje v armadi pristaši pri zadnjih volitvah popolnoma poražene liberalne zveze. Položaj smatrajo za tem resnejši, ker baje simpatizira osem odstotkov oficirjev monastirske garnizije in celo višjih z uporniki.

Zasledovanje dezertjerjev.
Carigrad, 5. julija. Seki-paša je poslal oddelke čet proti upornikom, ki so krenili v okoličeno **Argiro Kastrona**. Krožijo vesti, da so se **novi došli čete upre streljanju na svoje tovariše**. Druga poročila vele, da so aretirali že veliko število dezertjerjev. Ubežni oficirji so izjavili, da se vrnejo v garnizije, če jih pomilostijo.

POTOP „TITANICA“.
Preiskava končana.
London, 4. julija. Preiskovalna komisija je po 36 dnevnem zasedanju končala svoje seje. Preiskava je dognala, da je „Titanic“ prehitro vozil proti ledenim goram in da je imel premalo rešilnih čolnov. Obenem je preiskava dognala, da je kapitan „Californije“ videl raketne signale, a se jim ni odzval.

ZAROTA V KAJIRI.

Kajira, 5. julija. Policija je zaplenila veliko število dokumentov o zaroti proti lordu Kitchenerju in ministrskemu predsedniku. Štiri domačine so prijeli.

KITAJSKA REPUBLIKA.

Atentat na guvernerja.
Hongkong, 5. julija. Neki Kitajec je streljal iz revolverja na hongkongskega guvernerja, a ga ni zadel. Krogla je običala v vozu. Atentatorja so prijeli; izjavil je, da je hotel umoriti guvernerja zatvegadelj, ker ta simpatizira z Angleži.

Jaures proti kolonialnemu ropu.

Francoska zbornica razpravlja o pogodbi glede francoskega protektorata nad Marokom, ki spravlja deželo pod jarem francoskih bajeonietov in francoskega kapitala. V sijajnem in strastnem govoru je sodrug Jaurès posvaril meščansko večino pred pogodbo, ki pada kakor kladivo na svobodo maročanskega ljudstva.

Socialisti, je dejal Jaurès, so pritrdili francosko-nemškemu dogovoru, da odstranijo nevarno grozeči položaj in da razrahljajo veliko politično napetost, ki je vladala tedaj v Evropi. Ampak s svojim glasovanjem niso pooblastili vlade, da vsiljuje maročanski deželi jarem, ki ga maročansko ljudstvo ne želi. »Izrekel bom besedo, ki se vam bo zdela komična in ki je v resnici precej smešna: S kakšno pravico posegamo po Maroku? Maroko je stara kulturna dežela, velik narod biva v njem, ki že izza stoletij oploja našo književnost in filozofijo. Ta odločena kultura se je prav sedaj začela prilagajati in približevati evropski civilizaciji. Najživahnejše ugovarjamo proti temu, da se te kati zatirajo pod okrutnostjo vojaškega podjarmljenja in industrijskega izkoriščanja. In kako pridobivamo po opravičeni vstaji v Fezu to ljudstvo ki brani svoje svetlinje z ognjem in z verno, ki jo želimo naši mladini. Kaj pomenja vojaška ekspedicija v trenutku, ko jemljemo deželo v svoje zavetje?«

Jaurès je predložil zbornici pismo, ki opisuje razdejane francoske vojaške ekspedicije in ki sklepa z besedami: Širna ravan je v plamenju, žetev požira ogenj, strehe se podirajo. To je vojaški preludij kapitalističnega vloma v deželo, ki mu sledi za petami. Vojaški bataljoni križijo z razdejanjem pot pohlepne kapitalističnemu izkoriščanju.

V pogodbi, je dejal Jaurès, so obsežne naravnost neverjetne reči, formule nalsiroveše brutalnosti. Člen 2. pogodbe določa, da sme Francija, ne da bi vprašala sultana, vojsko zasedati vse pristane, t. j. izolirati deželo od vsega sveta. In skrivnostni člen 4. izroča reorganizacijo dežele francoskim oblastem in sultanu, oz. njegovemu zastopniku. Ampak besedilo je dvoumno, da se razlagati in tolmačiti tako ali drugače, kakor kaže; s takimi dvoumnostmi pa se stara država ne da reorganizirati.

Jaurésov govor, ki je s fino ironijo razkrival, da je vlada s svojim maročanskim pusto-lovstvom le orodje kapitalističnih skupin, je napravil na vso zbornico najglobljejši vtisk: Socialisti in tudi del radikalcev so mu pritrdjevali, vladna večina ga je molče poslušala in ministrski predsednik Poincaré je predlagal, da se maročanska razprava — preloži.

Novice.

* **Zlato na vrtu.** Iz Peterburga poročajo: Prebivalstvo v okolici Jeniseja je v mrzlični razburjenosti. Reven dninar, ki je vse svoje življenje živel v bedi in pomanjkanju, ki je moral gledati kako stradajo njegovi otroci, je obokradel čez noč. Okolo njegove polpodprte, s slano krite kočje ima vrtec, na katerem je pred kratkim kopal. Kar se zablešči nekaj pod lopato Kopal je globlje in izkopal sledinjo — veliko kepo zlata. Strokovnjaki so takoj sledili dalje in dognali, da se daleč naokoli razprostirajo zakladni zlata.

* **Boj med samomorilcem in njegovo ljubico.** V nekem gozdu pri Altenmarktu na Zgor-nji Avstrijskem je skušal neki narednik z Dunaja najprej ustreliti svojo ljubico in potem končati še svoje življenje. Ko sta šla na izprehod je narednik naenkrat potegnil revolver in večkrat ustrelil na svojo spremljevalko, ki se je zgrudila na tla. Nato j narednik slekel zgornjo obleko in se s pomočjo paravnice obesil na

vejo bližnjega drevesa. Vzlic težkim ranam se je dekletu spravilo po koncu, izvleklo sabljo iz nožnice obešenca in s sabljo je potem dekletu prerezalo naramnice, da je narednik padel na tla. Vsled tega je bil narednik ves iz sebe, strga dekletu sabljo iz rok in mahal po njej, dokler se ni vsa okrvavljena zgrudila na tla. Nato je šel še enkrat k drevesu in se obesil na jermen od sablje. Ko se je dekletu zbudilo iz omedlevice, je bil narednik že mrtev. Dekletu je potem po velikim trudih dospelo v Altenmarkt. Narednik je baje dezertiral z Dunaja.

*** Alkohol, uničevalec družinskega življenja.** Pretresljiva družinska tragedija se je dogodila v Oderfurtu. Franc Litschmann, kotlarski paznik, je živel s svojo ženo v neslogi, ker je bila pijanka, ker je zanemarjala svoja otroka in živela skrajno lahkomišelnost. Neko noč pride žena popolnoma pijana domov in je razgrajala tako da mož ni mogel spati. Zjutraj, ko ga je čakalo 18urno ščitovno delo, je šel seveda popolnoma izmučen na delo. Proti večeru ga je trudnost tako prevzela, da je zaspal v službi poleg parnega kotla. Paznik ga je videl, naznanil seveda tudi precej in Litschmann je moral zapustiti službo. Ves obupan je šel domov in povedal ženi, da je odpuščen. Ta je pobrala možu denar in šla z doma ter se vrnila šele pozno ponoči, seveda zopet pijana. Mož je spal z otroci vso noč. Ko se je zjutraj prebudil, je spala njegova žena še vedno, nje, ni mogel zbuditi. Obup in jeza sta ga omanila tako, da je vzel sekuro in ženi preklal glavo. Bila je takoj mrtva. Litschmann je pokril truplo in šel na policijo, kjer je povedal svoje dejanje. Otroke so izročili društvu za varstvo otrok.

*** Blagoslov kapitalizma.** Dne 20. junija je na seji francoske poslanske zbornice v pretresljivem govoru razložil posestnik plavčev Rozet grozni položaj domačinov v severno afriških francoskih kolonijah. Vsa zbornica je bila pod vtisom njegovega govora. Meščanski listi so seveda molčali kakor grob, niti z besedico niso omenili Rozetovih izjav. Francozi so zasedli kolonije že l. 1830. 80 let kolonialne politike, 80 let trpljenja in ponižanja za domačine! V tem času so odvzeli Francozi domačinom 5 in pol milijonov hektarjev zemlje, štirikrat več kakor meri saško kraljestvo. Medtem so pokrajine, ki spadajo k najrodovitnejšim vseh sveta. Danes so lastnina nekaterih finančnih družb in veleposesnikov, ki dobivajo silno visoke dohodke od prodaje žita, vina, zgodnje zelenjave in živine. In ti so davka prosti! Zato pa morajo plačevati domačini lepo vrsto visokih davkov: zemljiški davek, desetino, živinski davek, dohodninski davek, denarne kazni in vrh tega morajo še tlačiti. Arabcem se godi tako, kakor se je godilo našim prednikom takrat, ko je še valpov bič opletaval njihove hrbte. Arabec ne sme svobodno potovati v tuje dežele, niti v lastni deželi ne, inet mora dovoljenje francoskih oblasti, ki pa dele to dovoljenje kaj samovoljno. Za Arabce velja v polni meri še to, kar je veljalo na Francoskem v letih pred revolucijo za največje nasilstvo: samovoljna aretacija brez sodnijske obzorne, aretacija, ki jo zapove nadut in vsemogočen uradnik. Pred nekaj leti so pričeli ustanavljati šole za otroke domačinov. Šolstvo se je pričelo prav lepo razvijati, a l. 1908 so sklenili francoski kolonisti na nekem kongresu sledeče: »Izjavljamo, da so šole za domačine naravnost nevarne za obstoj Alžira, zato želi kongres, da se pouk odpravi.« Tako govore ljudje, ki se ponošno prištevajo k narodu z najvišjo kulturo. Vlada sicer ni do pičice izpolnila njihove želje, ali pouk je prirojen tako, da ne bo več »nevarna« Alžiru. Učitelji na teh šolah dobivajo mesečno po 40 mark. Domačini so popolnoma brezpravní, nobenega upliva nimajo na upravo svojih lastnih zadev, vse urejujejo francoski prefekti in vojak s pomočjo domačega plemstva, ki je izdalo svoje ljudstvo tujcem. Pravice nimajo, ali dolžnosti pač do vlade, ki jih tako nesramno izkorišča. Vojni minister Millerand je zapovedal, ne da bi prej vprašal za ljudsko voljo, da mora ena petina domačinov mohamedancev k vojakom za dobo treh let. Seveda niso domačini z navdušenjem sprejeli ministrove zapovedi, temveč živahen odpor se je zbudil v njih in trumoma beže iz domovine v Turčijo.

*** Pomoč gorečim osebam.** Velikokrat slišimo in čitamo, da je ta ali ona oseba zgorela. Posebno pogosto dolete te nesreče žensk in otroke, največkrat po lastni krivdi. Koliko groznih muk, koliko nezdod, koliko žalosti bi bilo odvrgnjenih, ako bi hotel vsakdo misliti na to: nikdar zanetiti ognja v peči ali ognjišču s petrolejem ali špiritom, nikdar doliti petroleja svetilki, ko še gori, ali špirita v samovar, dokler gori v njem. Otrok ne puščati h gorečemu ognjišču, ali pustiti, da bi se igrali z užgalicami! Nikdar hoditi z lučjo v prostore, v katerih diši po plinu! Poleg goreče svetilke ne snajmo nobene predmeta z bencinom. Ako pa se že zgodi nesreča, da se užge človek, kako mu najbolje pomagamo? Komur se je vnela obleka, naj ne leti proč, ker na prepihu plameti ogenj in se razširi neznansko hitro po vihrajoči obleki, plamen udari v obraz in lase. Zračni preprih učinkuje prav tako, kakor če piha kovač z mehom v ogenj. Osebo, ki gori, zavijmo hitro v odejo, preprogo, posteljnino, potem jo vrzimo na tla in jo trkljamo toliko časa po tleh, da plamen ugasne. Na prostem obmetujmo gorečo osebo s peskom in prstjo. Nato šele pričnimo polivati nesrečnega od glave do nog temeljito z vodo, da ne prične ogenj žgati v telo. Potem položimo dotičnika na preprogo. Zdravnik je seveda nujno potreben. Nesrečnik naj pije le vroče pijače — čaj, kavo, grok — ker pade toplota telesa prav močno, ko je ogenj zaduščen. Z ostrimi škarjami zrežemo nato vsa oblačila, nogavice, čevlji, da posamezni kosi sami odpadejo. Kjer so rane, tam varno obrežemo blago, nikdar ne sinemo strgati blaga iz ran. Da ne pride zrak do ožganih mest, jih moramo temeljito polivati z oljem ali pa potresati z moko. Rane se nato prav varno obložijo z vato. Kako silno nevarne so opekline, vidimo iz tega, da umrje skoraj vse osebe, katerih koža je ožgana do ene tretjine. Popolnoma vseeno je, ali so rane globoke,

ali ne, merodajna je le obsežnost opeklin. Glavno je torej: nesrečnika hitro zaviti, položiti na tla in zadušiti plamen.

*** Deputacija čeških delavskih Sokolov iz Novega Jorka.** Pri odkritju Palackijevega spomenika je zapustila deputacija čeških delavskih Sokolov iz Amerike demonstrativno slavnostni prostor. Odstranitev utemeljujejo s tem, da se ne strinja z njihovimi strogo protiklerikalnimi nazori, da bi bili navzoči pri slavnosti, ki se je udeležuje toliko cerkvenih dostojanstvenikov.

*** Ženska, obsojena zaradi vohunstva.** V pondeljek je bila v Lipskem kazenska obravnava proti knjigovodkinji Elzi Pfützerjevi, ki je bila obdolžena vohunstva. Zalotili so jo 26. novembra 1911 na kolodvoru v Poznaniu, ko se je hotela odpeljati na Rusko, da bi tam prodala načrte neke trdnjave. Načrte je ukradla svojemu ljubimcu, ki je bil narednik pri gradnji trdnjav. Javnost je bila pri obravnavi izključena. Obsojena je bila na 1 leto in 3 mesece zapora, 12letno izgubo časti in po prestari kazni jo postavlja pod policijsko nadzorstvo. V preiskovalnem zaporu je bila štiri mesece.

*** Jetika in stanovanje.** V nedeljo je bilo na Dunaju drugo zborovanje avstrijskih zdravnikov, iz katerem so se izključili bavili z obrambnimi sredstvi v boju zoper jetiko. Kako uplivajo slabe stanovanjske razmere na razvoj jetike, je v daljšem govoru razjasnil docent dr. Weleminsky iz Prage. S številskimi dokazali, da pospešujejo razširjenje jetike slabe življenjske razmere in neposredno nalezljivost, dedljivost ne pride toliko v poštev. Pri vseh kulturnih narodih nalezejo oroci najprej jetiko, ker stanujejo v pretesnem stiku z odraslimi, ki so jetični. Bacili, ki povzročajo jetiko, ostanejo včasih v telesu dolgo časa brez vsake škode. Ali če izgubi telo odporno silo v sled slabih življenjskih razmer, vsled nezadostne hrane, slabega zraka, premalo gibanja, slabega stanovanja, tedaj ožive bacili v telesu in prične svoje razdirajoče delo. Boj proti jetiki mora torej dvojje zasledovati: zabraniti, da ne nalezejo otroci boleznin in mlado telo okrepiti tako, da ima dovolj odporne sile proti bacilom. K sreči je jetika otrok manj nalezljiva kakor jetika odraslih. Predvsem je treba odrasle bolnike spraviti iz bližine njihovih otrok. Seveda je pri tem največja zapreka denarno vprašanje. Na Avstrijskem bi morali na ta način najmanj 200.000 ljudi spraviti v zavode. Zato pa moramo gledati, da zabranjujemo kolikor mogoče nalezljivost v bolnišničnem stanovanju. Primeren pouk bi v tem oziru že mnogo koristil. Po kmetih imajo n. pr. grdo navado, da rabijo za spalnico najmanjši prostor, zato je na kmetih tako velika umrljivost za jetiko, ker majhne spalnice pospešujejo nalezljivost. V mestih je jetika naravnost v zvezi s stanovanjskim vprašanjem. To nam jasno kaže statistika več kakor 40% vseh, ki so umrli za jetiko, je stanovalo v stanovanjih z eno sobo, v kateri je povprečno prebivalo po pet oseb in 16% od teh je celo spalo z otroci v eni postelji. Na vsak način mora imeti jetičnik lastno spalnico. Dr. Weleminsky je dokazal s številskimi, da jetika narašča v enakem razmerju, kakor narašča stanovanjska beda. Na Dunaju umrje v prvem okraju za jetiko 1.16 na tisoč, v delavskih okrajih jih umrje na 1000 prebivalcev 3.5 za jetiko.

Odgovorni urednik Fran Bartl.
Izdaja in zalaga založba »Zarje«.
Tiska »Učiteljska Tiskarna« v Ljubljani.

Izjava.

Podpisana izjavljam tem potom, da obžalujem svoje nevedno obrekovanje konzumnega društva rudarjev za Hrastnik in Dol, ker sem se prepričala, da je bilo moje sumničenje neresnično. Prepričala sem se tudi, da gospod Malovrh s gospo Klenovšek sploh besedice govoril ni o neizplačevanju deleža. Obžalujem tudi, da sem rabila besede, da gospod Malovrh le zase gleda in preklidem vse. Izrekam gosp. Malovrhu zahvalo, da je odstopil od sodnijskega postopanja proti meni.

Laški trg, 3. julija 1912.

Alojzija Skobe
vinotoč čez ulico v Hrastniku.

Martin Kralj
čevljar in izdelovalec gornjih del
Ljubljana, Wolfova ulica 12

se priporoča za vsa v svojo stroko spadajoča dela, ki jih izvršuje hitro, točno in solidno.

Gostilniško koncesijo
v Novem Vodmatu

je oddati in najem. Pogoje se poizve v pisarni odvetnika dr. Danila Majarona v Ljubljani.

Najnovejše! Najnovejše!

Maksim Gorkij

„Mati“.

Cena K 4.—.

To pohvalno delo slavnega ruskega pisatelja je izšlo te dni. Dobiva se po vseh knjigarnah, kakor tudi v založbi »Zarje« v Ljubljani, ki je knjigo založila in izdala.

Tobakarne oziroma prodajalne „Zarje“ v Trstu so:

Južni kolodvor.

Ficke, Kasel Silos pred vhomom v prosto luko.

Moze, ulica Miramar 1.

Beden, ulica Madonnina št. 2.

Gostilna Internacional, ulica Giovanni Boccaio št. 25.

Lavrenčič, trg pred Kasarno (Piazza Caserma).

Pipan, ulica Ponte della Fabra.

Gramaticopulo, Piazza Barriera.

Bruna, ulica del Rivo.

Raitinger, Riva Grumola št. 20.

Hoeltl, trafika na državnem kolodvoru.

Bajc, ulica Geppa.

Kovač Antonija prodajalna v Sv. Križu.

Muraro Matej, Via Sette Fontane 14.

Geržina, Rojan.

Benussi, Greta.

Skladišče II. kons. zadrug na Belvedere.

Artuš, Belvedere 57.

Sekovar, Piazza Caserma.

Ali sem „Zarji“ že pridobil novega naročnika?

C. kr. priv.

občna zavarovalnica.

Assicurazioni Generali v Trstu

Ustanovljena leta 1831. — Jamstveni zakladi znašajo nad 416 milijonov kron.

Poslovni izkaz zavarovalnega oddelka za življenje.

meseca junija 1912		od januarja 1912	
	1957		13159
Vložilo se je ponudb za zavarovano vsoto	K 15,118,317-76		K 105,551,050-20
Izgotovljenih polij je bilo	1682		11514
za zavarovano vsoto	K 13,146,930-92		K 94,050,683-18
Naznanjene škode znašajo	K 752,845-87		K 5,235,467-74

Prva ljubljanska higijenična mlekarna

priporoča

Yoghurt-bulgarsko kislo mleko

kakor tudi pasteurizirano polno mleko, posneto mleko, kislo mleko, sladko smetano (Obers), kavino smetano, kislo mleko, sir.

Prima čajno maslo

v centrali: Slomškova ulica št. 3 kakor tudi v prodajalnah in mlečnih pivnicah: Lngarjeva ulica št. 1, Poljanska cesta št. 13, Florjanska ulica št. 3, kjer se vedno tudi gorko in mrzlo mleko dobiva.

Dostavlja se tudi na dom.

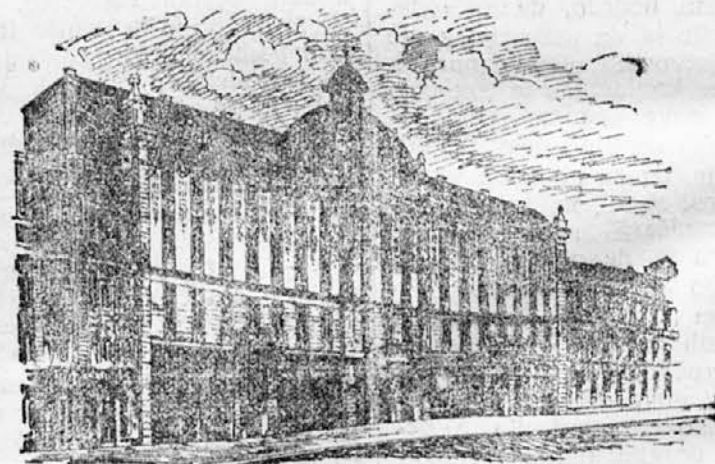
Mestna hranilnica LJUBLJANSKA

v Ljubljani, Prešernova ulica 3.

Največja slovenska hranilnica.

Prometa koncem leta 1911: **614.5 milijonov kron.**

Stanje hranilnih vlog :
: 42 milijonov kron :

: Rezervni zaklad :
1 milijon 300.000 kron

Sprejema vloge vsak delavnik. Sprejema tudi vložne knjižice drugih denarnih zavodov. Obreduje po

4 1/4 %

brez odbitka. Za vloge jamči rezervni zaklad hranilnice in mestna občina ljubljanska z vsem svojim premoženjem in z vso davčno močjo. Poslovanje nadzoruje c. kr. deželna vlada. Izključena je vsaka špekulacija in izguba vloženega denarja. Posoja na zemljišča in poslopja proti 5% obrestim in najmanj 1/2% amortizacije. Za varčevanje ima vpeljene domače hranilnike. Posoja tudi na menice in vrednostne papirje.